

08.10.2021

POL-2021-126039

Poliisitarkastaja Kai Vepsäläinen

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

KAA 4/2020 vp

Asiantuntijalausunto kansalaisaloitteeseen Eduskunnalle: Suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittaminen ja susivahinkojen estäminen**1 Yleistä**

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa otsikossa mainitusta kansalaisaloitteesta eduskunnalle.

Kansalaisaloitteessa esitetään, että valmistellaan laki, joka luo puitteet suden kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiseksi. Lisäksi lain tulee mahdollistaa nykyistä luotettavampi suden kannanarviointi, suden lajipuhtaus ja määrittää valtakunnallisesti yhtenäiset toimintatavat uhkaa tai vaaraa aiheuttavien susien poistamiseen.

Valmisteltavaan lakiin esitetään sisällytettäväksi:

Suden kannanhoidollinen metsästys on voitava aloittaa maassamme talvella 2020-2021. Parhaillaan istuvalla kannanhoidollisen metsästyksen työryhmällä on oltava toimintakyky ja riittävät resurssit määrittää perustelut metsästyksen aloittamiselle;

Uusi DNA-tunnistustekniikka (neljänteen sukupolveen asti) on oltava käytössä vuoden sisällä, jotta suden lajipuhtaus voidaan varmistaa;

Luonnonvarakeskuksen tulee aloittaa susien pannoitukset uudelleen keväthalvella 2021 sekä kehittää pantojen laitteistoa ja ohjelmistoa siten, että paikannustarkkuus ja paikkatiedon ajantasaisuus palvelee tutkimustarpeiden lisäksi mahdollisimman hyvin myös metsästyskoirien ja tuotantoeläinten suojaamista;

Uhkaa tai vaaraa aiheuttaviin susiin tulee voida puuttua nykyistä tehokkaammin. Päivitetystä suden kannanhoidosuunnitelmassa määritellyt viranomaisten toimivastuut ja käytänteet eli kentälle annettava ohjeistus on jalkautettava mahdollisimman nopeasti yhtenäiseksi koko maassa;

Korkein hallinto-oikeus hyväksyi maaliskuussa 2020 aiemmin Varsinais-Suomessa yleisen turvallisuuden perusteella myönnetyn poikkeuslupan perustelut. Lain valmistelussa on huomioitava nämä hyväksytyt perustelut, jotta lupaharkintaa on helpompi toteuttaa;

Valitettaessa kannanhoidolliseen metsästykseseen myönnetystä luvasta sekä uhkaa tai vaaraa aiheuttavan suden poistamiseen myönnetystä luvasta valitus tulee käsitellä lain velvoittamana nopeasti. Mikäli lupa jää valituksen jälkeen voimaan, luvan on oltava käytettävissä metsästyksellisesti riittävän pitkään.

Kansalaisaloitteen tarkoituksena on turvata maaseudulla asuminen, ihmisten ja kotieläinten turvallisuus, elinkeinon harjoittaminen, ja suojella kansainvälisestikin ainutlaatuista, uhanalaisluokituksessa silmälläpidettäväksi määriteltyä metsäpeurakantaa.

Kannanhoidollisen metsästyksen tavoitteena on susikannan säätely yhteiskunnallisesti siedettävälle tasolle, vähentää vahinkoja metsästyskoirille ja kotieläimille sekä pitää sudet ihmisarkoina, poissa ihmisasutuksesta.

2 Asiantuntijan lausunto

Kansalaisaloitteessa kannanhoidolliselle metsästykselle kirjatut tavoitteet susikannan säätelystä yhteiskunnallisesti siedettävälle tasolle, metsästyskoirille ja kotieläimille aiheutuvien vahinkojen vähentämiselle sekä susien ihmisarkuuden ylläpitämiselle ovat ymmärrettäviä.

Poliisin tehtävänä ei ole toimia riistanhoitoviranomaisena, vaan turvallisuusviranomaisena. Lausunnossa ei oteta kantaa aloitteen riistanhoidollisiin kysymyksiin muutoin kuin turvallisuuteen liittyviltä osin.

Poliisin toimintavastuut ja käytänteet ovat jo poliisissa valtakunnallisesti ohjeistettuja, ja poliisilla on toimivat prosessit, viranomaisyhteistyökanavat sekä yhteistyösopimukset tilanteiden hoitamiseksi nopeasti ja tehokkaasti silloin kun kyse on uhkaa tai vaaraa aiheuttavista susista. Poliisilla on voimassa oleva ohje ”Poliisin toiminta suurpeto- ja villisikatilanteissa” (myöhemmin ”suurpeto-ohje”), jossa poliisin sisäisiä toimintalinjoja susitilanteissa on linjattu ja ohjeistettu valtakunnallisesti.

Yleisimmin konfliktitilanteita ja tehtäviä poliisille aiheuttavat asutuksen välittömässä läheisyydessä liikkuvat tai muutoin poikkeuksellisesti käyttäytyvät sudet ja karhut sekä loukkaantuneet suurpedot ja villisiat.

Poliisilain 2 luvun 16 § mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa kiinni ja viisijaisena keinona lopettaa eläin, joka aiheuttaa vaaraa ihmisen hengelle tai terveydelle tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle taikka vakavasti vaarantaa liikennettä. Eläin saadaan lopettaa myös, jos sen hengissä pitäminen olisi ilmeistä julmuutta sitä kohtaan. Tällä perusteella tehty päätös — esimerkiksi suden lopettamismääräys — ei ole valituskelpoinen hallintopäätös, vaan tosiasiallista julkisen vallan käyttämistä. Päätös tai määräys ei kohdistu kehenkään, eikä se vaikuta välittömästi kenenkään oikeuteen, etuun tai velvollisuuteen.

Ihmisen hengelle tai terveydelle vaaraa aiheuttavan eläimen kiinniottaminen tai lopettaminen on poliisilain mukaan poliisin tehtävä. Tehtävä kuuluu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen, josta on säädetty poliisilain 1 luvun 1 §:n 1 momentissa.

Poliisilain soveltamisessa korostuu toimenpiteiden kohteen yksilöintivoite. Poliisilain toimenpiteitä voidaan kohdistaa vain siihen eläinyksilöön, joka on aiheuttanut vaaraa. Poliisin lopettamismääräystä ei voida kohdistaa esimerkiksi tietyllä alueella pihavierailuja tekevään susilaumaan tarkoitusella poistaa laumasta yksi susi. Vain riittävällä tarkkuudella yksilöity vaaraa aiheuttava eläinyksilö tai yksilöt voidaan määrätä lopetettavaksi.

Ihmisarkuutensa menettänyt susi voi aiheuttaa uhkaa ja/tai vaaraa ihmisten turvallisuudelle. Poliisin suurpeto-ohjeessa suden ihmiselle aiheuttama huoli, uhka ja vaara on määritelty neliportaisen luokittelun mukaisesti seuraavasti:

1. Huolta aiheuttava susi

Susi tai suden jäljet havaitaan alle 100 metrin etäisyydellä asuin- tai tuotantorakennuksesta, kuitenkin piha-alueen ulkopuolella tai tiellä.

2. Mahdollista uhkaa aiheuttava susi

Suden jäljet havaitaan asutun rakennuksen tai tuotantorakennuksen piha-alueella. Samoin, jos susi havaitaan pihassa ja se poistuu paikalta välittömästi ihmisen havaittuaan. Piha-alueella tarkoitetaan asuin- tai tuotantorakennusten muodostamaa hoidettua aluetta.

3. Uhkaa tai vaaraa aiheuttava susi

Suden havaitaan liikkuvan rakennetussa ympäristössä tai ihmisten asuinalueilla satunnaista havaintoa ja välitöntä paikalta poistumista pidempään.

4. Vakavaa vaaraa aiheuttava susi

Susi lähestyy ihmistä tai ei muussa kohtaamistilanteessa poistu paikalta (jää kiertelemään tai seuraamaan taikka käyttäytyy uhkaavasti). Samoin tilanteet, joissa susi on jo aiheuttanut tai yrittänyt aiheuttaa henkilövahingon tai on käynyt tai yrittänyt käydä ihmisen ulkoiluttaman kytketyn koiran tai muun kotieläimen kimppuun.

Tapausluettelon 1 ja 2 tapaukset kuuluvat viranomaisten kesken sovitun työnjaon mukaisesti ensisijaisesti Suomen riistakeskukselle. Tapausluettelon 3 ja 4 tapauksissa poliisilta edellytetään nopeita toimenpiteitä. 3-kohdan tapauksissa poliisin ensisijainen toimenpide on karkottaminen, ja 4-kohdan tapauksissa lopettamismääräyksen antaminen.

Apulaisoikeuskansleri on ottanut susien aiheuttamiin omaisuusvahinkoihin kantaa 27.11.2017 antamassaan ratkaisussa (OKV/254/1/2016), jossa todetaan, että koti- ja tuotantoeläimiin kohdistuva vaara ei sellaisenaan ole peruste poliisilain 2 luvun 16 §:n soveltamiselle, vaan säännöksessä edellytetään huomattavaa vahinkoa omaisuudelle. KKO:n ratkaisujen 2007:102 ja 2015:52 perusteella huomattavaksi vahingoksi on tulkittu yli 14 500 euron omaisuusvahingot. Tilanteet, joissa yksittäinen susi pystyisi aiheuttamaan määriteltyä huomattavaa vahinkoa omaisuudelle ovat käytännössä epätodennäköisiä. Riistaviranomaisten (Maa- ja metsätalousministeriö ja Suomen riistakeskus) ja poliisin yhteinen näkemys on, että pelkästään omaisuusvahinkoja aiheuttavat suurpedot lopetettaisiin pääsääntöisesti Suomen riistakeskuksen päätöksillä silloin, kun vaadittavat poikkeuslupan kriteerit täyttyvät.

Ottamatta kantaa siihen, onko kannanhoidollisen metsästyksen aloittamiselle tarvetta säätää erillistä lakia, poliisitoiminnan näkökulmasta kannan-

hoidollisen metsästyksen mahdollisia hyötyjä voisi olla useita. Kannanhoidollisella metsästyksellä voisi metsästystä ohjata sinne, missä susikonflikteja on eniten, kansalaisten kokema turvallisuudentunne on laskenut sekä kotieläin- ja koiravahingot ovat suurimmat.

Kannanhoidollisella metsästyksellä voitaisiin kohdistaa toimenpiteitä ongelmayksilöihin ja tarvittaessa ongelmalaumoihin. Poliisin havaintojen mukaan joillain alueilla olevat tietyt laumat aiheuttavat enemmän ongelmia kuin toisaalla. Tällöin tarve poliisin suorittamille yksittäistapausten poistamiselle poikkeusmenettelyin vähenisi. Mikäli kannanhoidollisella metsästyksellä voisi vaikuttaa kokonaisuun laumoihin, voitaisiin tällä saada aikaan susikonfliktien vähenemistä ja lisätä turvallisuuden tunnetta kansalaisissa, sekä myös parantaa todellista turvallisuutta, kun kansalaisten ja susien kohtaamiset harvenisivat.

Edellä mainituilla kannanhoidollisilla metsästystoimenpiteillä olisi poliisitoiminnan näkökulmasta todennäköisesti suotuisia vaikutuksia, kun vaatimukset ongelmien hoitamiseen poliisitoiminnallisesti poikkeusjärjestelyillä vähenisivät.